ראשית
בית מדרש קהילתי
רעננה

ראש יהודי
02-6791122
www.rosh-yehudi.org

מפגש הפרשה
שעור פרשת השבוע אצלכם בבית

בס"ד **טבת התשע"א**

יעקב וביתו יורדים מצרימה
לפרשת ויגש (ע"פ שעורו של הרב אלחנן סמט)

1. בראשית ט"ו, יג

וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם: יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.

2. מדרש תהילים למזמור ק"ה (פסוק טז)

קודם שבא יעקב למצרים, כמה מנגנאות (- תחבולות) נעשו, שיעשו אחי יוסף כל אותן הדברים, כדי שירד יוסף למצרים, ואחרי כן ירד יעקב אחריו למצרים.

3. בראשית רבה (פו, ב)

לפרה שהיו מושכין אותה למקולין (- לבית מטבחיים) ולא היתה נמשכת. מה עשו לה? משכו את בנה לפניה, והיתה מהלכת אחריו על כרחה שלא בטובתה. כך היה יעקב אבינו ראוי לירד למצרים בשלשלאות ובקולרין (- שהרי גזרת גלות נגזרה עליו), אמר הקב"ה: בני בכורי (- הוא יעקב) ואני מורידו בבזיון?!... אלא הריני מושך את בנו לפניו, והוא יורד אחריו על כרחו שלא בטובתו.

4. מסכת שבת פט ע"ב

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל (רש"י: כדרך כל הגולים, שהרי על פי גזרת גלות ירד לשם), אלא שזכותו גרמה לו, דכתיב (הושע י"א, ד): "בחבלי אדם אמשכם, בעבותות אהבה...".

5. בראשית מ"ה

(ה) וְעַתָּה אַל תֵּעָצְבוּ וְאַל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הֵנָּה
כִּי לְמִחְיָה **שְׁלָחַנִי אֱ-לֹהִים לִפְנֵיכֶם**...
(ז) **וַיִּשְׁלָחֵנִי אֱ-לֹהִים לִפְנֵיכֶם**
לָשׂוּם לָכֶם שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם לִפְלֵיטָה גְּדֹלָה.
(ח) וְעַתָּה, לֹא אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה **כִּי הָאֱ-לֹהִים**...

6. בראשית מ"ה – מ"ו

מ"ה, כח	וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל: רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חָי אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטֶרֶם אָמוּת.
מ"ו, א	וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיָּבֹא בְּאֵרָה שָׁבַע וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵא-לֹהֵי אָבִיו יִצְחָק.
ב	וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאֹת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר: יַעֲקֹב יַעֲקֹב, וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי.
ג	וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָאֵ-ל אֱ-לֹהֵי אָבִיךָ אַל תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם.
ד	אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעֲלְךָ גַם עָלֹה וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ.
ה	וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וְאֶת טַפָּם וְאֶת נְשֵׁיהֶם בָּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח פַּרְעֹה לָשֵׂאת אֹתוֹ.
ו	וַיִּקְחוּ אֶת מִקְנֵיהֶם וְאֶת רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב וְכָל זַרְעוֹ אִתּוֹ.
ז	בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו אִתּוֹ בְּנֹתָיו וּבְנוֹת בָּנָיו וְכָל זַרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרַיְמָה. (...רשימת שמות)
כח	וְאֶת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גֹּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אַרְצָה גֹּשֶׁן.

7. שלוש ירידותיהם של האחים למצרים

1. מ"ב, א-ב ... **וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו**... הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת.
2. מ"ג, ב ... **וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם**: שֻׁבוּ שִׁבְרוּ לָנוּ מְעַט אֹכֶל.
3. מ"ה (כג) וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרָיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת נֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן לְאָבִיו לַדָּרֶךְ: (כד) וַיְשַׁלַּח אֶת אֶחָיו וַיֵּלֵכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ: (כה) וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרָיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: (כו) וַיַּגִּדוּ לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי הוּא מֹשֵׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם וַיָּפָג לִבּוֹ כִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם: (כז) וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת כָּל דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיַּרְא אֶת הָעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:
(כח) **וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל**: רַב, עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חָי, אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ בְּטֶרֶם אָמוּת.

8. רד"ק על מ"ו, א

"ויזבח זבחים **לא-להי אביו יצחק**" – אמר כן לפי שיצחק אביו היה רצונו לרדת מצרים מפני הרעב, ואמר לו הא-ל (כ"ו, ב): 'אל תרד מצרימה'. וזבח הוא (- יעקב) זבחים בבאר שבע שהיא בקצה ארץ כנען. וקודם שיצא מן הארץ רצה לדעת רצון האל, אם ימנענו כאשר מנע מאביו יצחק או לא. וזבח זבחים כדי שתבוא אליו רוח הנבואה.
"אנכי הא-ל **א-להי אביך**" – שמנעתיו מרדת מצרים, אבל לך אני אומר שלא תירא מרדת שם...

9. רמב"ן על מ"ו, א

כאשר בא יעקב לרדת מצרים **ראה כי הגלות יתחיל בו ובזרעו ופחד ממנו**, וזבח זבחים רבים לפחד אביו יצחק, שלא תהא מדת הדין מתוחה כנגדו.

10. חזקוני על פסוק ג'

"אל תירא מרדה מצרימה" – אין אומרין 'אל תירא' אלא למי שהוא מתיירא. לפי שהיה יעקב מתייירא ואומר:
עכשיו שאני יורד למצרים, קרבו הימים שנאמר לזקני גזירת שעבוד ועינוי על זרעו בארץ לא להם?
אמר לו הקב"ה: "אל תירא מרדה מצרימה".
אם לאביך הזהרתי, באתי לך להבטיחך:
אם קרבו ימי שעבוד ועינוי, גם קרבה הברכה שברכתי את זקנך (י"ב, ב) "ואעשך לגוי גדול".
היינו "כי לגוי גדול אשימך שם".

11. בראשית כ"ח, טו

(טו) וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ, וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ
וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת...

12. בראשית ט"ו

(יג) יָדֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם...
(טו) וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה.

13. רמב"ן בביאורו לפסוק ב

"ויאמר יעקב יעקב" – אחר שאמר לו השם (ל"ה, י) "לא יקרא שמך יעקב כי אם ישראל יהיה שמך" היה ראוי שיקראנו בשם הנכבד ההוא, וכן הוא נזכר בפרשה הזאת שלושה פעמים!
אבל קראו 'יעקב' לרמוז, כי עתה לא ישור עם א-לוהים ועם אנשים ויוכל, אבל יהיה בבית עבדים עד שיעלנו גם עלה, כי מעתה הגלות תתחיל בו... 'יעקב' הוא עתה ברדתו שם.

14. בראשית מ"ה

(יט) וְאַתָּה צֻוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ, קְחוּ לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם וְלִנְשֵׁיכֶם וּנְשָׂאתֶם אֶת אֲבִיכֶם וּבָאתֶם.
(כא) וַיִּתֵּן לָהֶם **יוֹסֵף** עֲגָלוֹת **עַל פִּי פַרְעֹה**"